

Isten akarja 's rendelte. Az embernek el kell ismer-
nie a' rendet, mellyet az Isten a' földi javak' haszná-
latára nézve megalapított, 's nincs joga azokat az Is-
ten által meghatározott rendeltetésöktől elvonni. A'
földi javak' rendeltetése pedig mind a' természet által
ki van jeelve, mind azon szavak által, mellyeket Is-
ten a' teremtés után mondott: Ime, én nektek adtam
minden füvet, melly magot vet a' földbe, 's minden
fát, mellynek neme szerint magában van a' magja,
hogy nektek eledelül szolgáljanak. *) Az Isten tehát,
folytatja sz. Tamás, minden birtoknak a' főtulajdo-
nosa. De ő azok közül némelyeket az ember' táplálá-
sára rendelte, miért az embernek is van azokhoz némi
joga, t. i. a' jog azokat használni. Már ebből két fon-
tos következtetés önkényt foly.

Először a' kath. egyház nem ismeri el azon jelen-
leg uralkodó téveszmét, melly szerint az ember magát
föltétlenül birtoka' urának képzei. Az egyház semmikép
sem ismerheti el az embernek jogát, melly szerint ez a'
föld' javaival tetszése szerint rendelkezhetik; 's midőn
az egyház az ember' tulajdonát említi 's védelmezi, a' kö-
vetkező három momentumot mindenkor szeme előtt
tartja: hogy a' teljes 's igazi tulajdonjog csak az Is-
tent illeti, hogy az ember csak haszonvételi joggal
bir, 's hogy az ember köteles a' haszonvételben is az
Istentől megállapított rendet elismerni.

Másodszor következik, hogy ezen tan a' tulaj-
donjogról csak ott lehetséges, hol az Istenbeni élő hit
uralkodik; mivel az Istenben, az ő akaratjában 's az
általa megállapított rendben gyökeredzik. Csak mióta
az újdivatu népboldogítók 's szellemileg elkorcsosult
elődek az emberiségben az Istenbeni élő hitet meg-
ingatták, csak azóta terjedett el azon istentelen tan,
melly szerint az ember magát tulajdonának Istenévé
teszi. Csak mióta az emberek az Istentől szakadtak
el, tekintik magukat vagyonuk' kizárólagos urainak,
a' vagyont pedig eszköz gyanánt mindinkább növe-
kedő élvágyuk' kielégítésére: csak azóta támadt a'
szegény 's a' gazdag között azon választó fal, mily-
lyent a' kereszténység' szellemétől áthatott világ soha
sem látott. Mig a' gazdag fölcsigázott érzéki élveznek
kielégítésére roppant összegeket költ el: szegény fe-
lebarátját a' legszükségesebbekben hiányt szenvedni
hagyja, 's elvonja tőle azt, mit az Isten az emberek'
táplálására rendelt. A' tulajdonnak ezen minden ter-
mészeti 's isteni rendet taposó használásán vagy in-
kább visszaélésén nagy átok, 's kimondhatlan igaz-
ságtalanság fekszik. De nem a' kath. egyház, hanem
a' hitetlenség 's az istentelenség idézte elő ezen álla-
potot, melly a' szegényben a' munkához kellő kedvet,
a' gazdagban pedig a' munkás felebaráti szeretet'
szellemét fojtja el.

*) Gen. 1, 29.

Az imént előadott tan képezi az alapot az igazi
keresztény tulajdonjog' meghatározására. A' mint lát-
tuk, az embernek tulajdoni joga azon az Istentől reája
ruházott jogból áll, melly szerint e' föld' javait az Is-
tentől kitűzött korlátok között akkint használhatja,
hogy minden ember a' föld' javaiból életszükségeit fe-
dezhesse. Az Isten' ezen akarata kétfélekép teljesíthető.
Az emberek a' reájuk ruházott tulajdont, vagy jobban
mondva, haszonvételi jogot vagy közösen gyakorol-
hatják, mint a' communismus-akarja, 's ekkint a' föld'
javait közösen kezelhetik, a' hasznat közösen eloszt-
hatják; vagy pedig azokat eloszthatják a' szerint, hogy
minden egyes ember a' föld' javainak bizonyos része
fölött tulajdonjoggal bir, 's annak gyümölcseit magá-
nak tulajdoníthatja. A' haszonvétel' ezen két nemének,
mellyike az ember' rendeltetése? Sz. Tamás ezen kér-
dést is taglalja 's e' szerint olly kérdést old meg, melly
csak hat száz esztendővel holta után hozta. mozgásba
a' világot. Kövessük ötet vizsgálódásában. (Folyt. köv.)

Bl. F.

Adatok a' szent-ferenczrendiek' történetéhez honunkban.

(Folyt.)

Derüre boru szokott következni. 1532-ben I.
Ferdinand' uralkodása alatt az osztrák birodalomból
kiszorult lutheranusok Posonyba vonulván, több mélt-
atlansággal illeték e' kolostort; tovább ereszkednek,
ha a' városi tanács, kinek minden időben tapasztaltuk
pártfogását és kegyességét, erélyesen nem védett vol-
na. *) 1619-ben Bethlen Gábor' Posonyig hatott se-
regének megadva magát a' város, a' katolikus tem-
plomok közösöknek nyilvánítottak, a' társas káptalan'
templomában a' katolikusok' isteni szolgálatját Kálvin,
ezt Luther' szertartása követte, *) a' temetkezés is
közös lett; így történt, hogy ezek közül többen krip-
tánkban temetkezvén, templomunk megszentésgtele-
nítettet, mellyet még azon évi decemberben Csyki
István erdélyi püspök kiengesztelt.

Az 1542-diki év béketűrésünk' próbaköve volt;
valamint az arany a' tűzben: úgy próbáltatott állha-
tatosságunk az üldözések' izzó kemenczében. A' lu-
theranusok hideg szívü és a' nevet csak bitorló kato-
likusokkal kezelt fogva, kolostorunk' nagyobb részét
maguk hasznára lefoglalák, több, kedvüket nem vadá-
szó szerzetest száműztek, az elveikkel ellenkezőket
befogadni vonakodtak, a' fegy' érdekében hivatalos
látogatást tenni kívánó előljárókat a' vámháztól visz-

*) Topographia M. R. Hung. L. 4. Cap. 1. §. 19.

*) Kevenhitter Annal. Tom. 9. pag. 694.

szautasították. Nyögésünk' igaz fohászai I. Ferdinand király' zsámolyáig hatottak, ki egy szánakodó szivű atya' hangján így irt Posonyba: „Perlatum ad nos est, aliquos ex vobis . . . Fratres Ordinis Divi Francisci suis claustris vestro proprio arbitrio magna in parte ejecisse, perpaucosque et eos saltem, qui vestrae placuerunt voluntati, reliquisse, claustraque eorum et domos in profanum usum, nempe ad tenenda in iis vel publica, vel privata vestra ipsorum victualia . . . et alias id genus res occupasse, nullosque eius ordinis Fratres ac ne Ministrum quidem et Custodem, qui vitam, moresque eorum corrigere solent, in civitates et claustra, atque ad Fratres mittere velle; quae res manifeste indicat vos lutheranum dogma imitantes, ex sacris sedibus laudes divinas sublatas, atque abolitas esse velle . . . nec patiemur, ut hoc vestro perverso exemplo rudis et ignara plebecula inficiatur. Proinde vobis . . . sub gravi poena mandamus etc. Datum Viennae 16. die septembris, anno Dni 1542.’

Kolostorunknak egyik a' bemeneti ajtótól balra eső része, nem tudni mikor, alkalmasint 1542-ben elidegenítettén, helyesebben mondva erőszakosan lefoglaltatván, — templomunk az ennek következtében ott épült mindenféle mesterműhelyektől környeztetett; az ezekben el nem kerülhető zörgések az isteni szolgálatot becstelenítő botránykövekké fajultak; fájt sőt vérzett sokak' szive, midőn a' katholika egyház' ünnepei szentségtelenítették. A' rend e' botránykö' elhárításának érdekében mindent elkövetett, a' katolikus község, támogattva az ország' nagyjaitól, II. Mátyás királynak folyamodást nyújtott be 1615-ben; ki ugyanazon évi januárhó' 31-dik napján kelt okiratban Telegdi Jánost váradi püspököt, Pethe Lászlót kamara' elnökét, Pálfi Istvánt Posonmegye főispánját és Lippai Jánost királyi személynököt, a' hely' színére küldötte, kik indokolt előterjesztményöket 1615-dik évi aug.-hó' 25-dik napján ő fölségének fölterjesztették; azonban az ennek következtében hozott kedvező ítéletet Bethlen Gábor' fölkelése eredménytelenné tette. Az előterjesztményből elég ennyit idézni: „Ut ob diversos et horrendos strepitus fabrorum, serrariorum, lebetariorum, aurifabrorum et similium, atque etiam foetores ex combustione cornuum et similium materialium ortos, neque verbum divinum sit audiendi pacifica commoditas, cum pleraque festa ab ecclesia catholica ordinata et celebrari solita ab opificibus istis, more et licentia lutherana per cives usurpari consveta, laboribus et huiusmodi strepitibus in contentum contumeliamque catholicorum profanari consveverunt, etc.’ Az idézett szavak bizonyosságot tesznek ama' siralmas állapotról, melyet szenvedett a' catholicismus ezen időben; valóban Izaiással fölajdulhatott a' katholika egyház: „Audite coeli et auribus percipe terra, quoniam Dominus locutus est: Filios enutrivit et exaltavit, ipsi

autem spreverunt me. Cognovit bos possessorem suum et asinus praesepe Domini sui, Israel autem non me cognovit.’ Isai. Cap. 1.

III. Ferdinand, Sopronyban 1625. évi decemberhó' 8-dik napján történt megkoronáztatása után, ez érdemben Telegdi Jánost ekkor kalocsai érseket, Pál pécsi püspököt, Pálfi Istvánt Pozsonmegyei fő- és Móricz Farkast alispánt, Pálfi Pált kamaraelnököt ismét Pozsonyba küldötte; *³⁾ kiknek erélyes fölléptük kivivta: hogy a' botrányos épületek szétszedessenek, és elmozdittassanak. A' kezdett munkát Bethlen Gábor' visszatérte fölfüggesztette, 's némelly rá következő bonyolódások függőbe tartották, még 1689-dik évben Nagyböjt' napjaiban a' belső városban támadott tűz, ezen peres házakat is lángba borította, 's a' templom csak ezek' földulásával vala megmenthető; mit a' szerzetesek, kiket a' dolog legközelebről érdekelt, hősiiesen véghez vivén, a' tüzet elfojtották, melly tény általánosan dicsértetett, és nem sokára 'crucifige' hossannát aratott. A' bitorlók a' leégett romok' helyén új épületeket emelni igyekezvén, a' kolostor' részéről gátoltattak; olaj volt ez a' tüzre, és alkalom az ellenünk táplált bosszu' kitörésére. A' Reszler és Purgstaller *⁴⁾ epés izgatására fölzudult nép fegyverrel csoportosodik a' kolostor felé, azt végső veszélybe döntendő, ha Szécsényi György országprimása, és a' Pozsonyban lakó országnagyoknak nem sikerül a' népet lecsillapítani. Hogy rövid legyenek, Gubasóczy János kalocsai érsek 400 forintot hagyott, mellyekből az annyiszor említett házaktól a' város' pénztárába háromló haszon kamatostól pótolta; minek következtében a' házak lerontattak, a' tiszta hely a' kolostornak átadott, 's így az 1687-dik évi júniushó' 21-dik napján kelt egyezkedés megvetette a' békés jövőd' alapját. Ezen egyezkedést I. Leopold király e' következő záradékkal, hogy t. i. itt, illyes épületek nisi in casu summae et extremae necessitatis interveniente, eoque tantum durante' emelthessenek, megerősítette. *⁵⁾

Itt kezdődik a' béke' aranyzaka, melyet a' legújabb időkhöz élvezni szerencsések valánk; megzavartott ugyanez az 1809. évi majushóban, de csak rövid időre. A' városba röpitett 4334 tüzes golyóból épületünk is kapott egynehányat, melly ha mindjárt nem is a' lángok' martalékává lett 160 házak, az 500 megrongáltak közé mégis számított. Kárpótlásul a' vallásalapítványból 2000, később 467, így összesen 2467 forint utalványoztatott. Midőn a' francziák Pozsonyt bevették, 25 lovat, és 4 embert kellett min-

*³⁾ Diplom. Ferd. 3. dt. Posonii fer. 4. prox. post Dom. Laetare 1626.

*⁴⁾ Diplom. Leopoldi Imp. Viennae 20. Aprilis 1686.

*⁵⁾ Diploma Leopoldi anno 1687. Feria 5. proxima ante Dominicam 4. SS. Individuae Trinitatis.

dennel ellátnunk, a' reánk rótt 300 forint sarcztnak felét az állandó választmány kegyesen elengedte. A' legújabb napok ismeretese. (Folyt. köv.)

EGYHÁZI TUDÓSÍTÁSOK.

Magyarhon.

(Rendelet.) A' pesti egyetem' akadémiai tanácsához a' teljh. cs. k. polg. biztos ur után gróf Thun Leo cultus 's közoktatási minister ur' egy rendelete érkezett, melly által az igazgatók' megszüntetése 's a' dekánek és rectorok' kineveztetése a' pesti egyetemen szabályoztatnak. A' cs. kir. pesti egyetemre nézve e' következő rendeltetik: 1. A' három, u. m. jogi, orvosi és bölcsészeti tanszakok' igazgatóinak hivatala ezennel megszüntetik. 2. Az igazgatók' helyébe jövőben a' tanszakok' dekánpjai lépnek. 3. A' dekánek' jelen hatásköre nem csak a' volt igazgatók, hanem a' volt dekánekét is magában foglalja. 4. Ők ideiglenesen 's a' kivételes állapotnak Magyarországon tartási idejére a' teljh. cs. k. polg. biztos ur által neveztetnek ki. 5. Minden kinevezés egy évre szól, de a' cs. k. telh. biztosnak szabadságában áll ugyanazon személyt az év' elteltével ujonta kinevezni. 6. Rendszeren a' dekánek az akadémiai tanári testületből fognak kineveztetni, azonban e' hivattal mások is fölrüházthatnak, kik a' tanári testületen kívül állanak, ha bennük különösen azon föltételek egyesülnek, mellyek őket képesítik, fontos hivataluknak megfelelni, 's az egyetemet jobb jövőnek eléje vezetni. 7. Az említett határozmányok 4—6 a. a' dekánek' kineveztetésére nézve hasonló kiterjedésben az egyetemi rector kineveztetésére is szólnak. (Magyar-Hirlap.)

Pannonhegy, april' 13-dikán. Falusi gyermekek' próbatételeiről jövk, alkalmat nyervén, a' főapátsági megyének helységeit e' végből fölévenkint beutazni szokott alperjel és dekánek ural némelly helyeken megjelenni, névszerint Bakonybélben, Kajárótt, Tényőn 's az ehhez tartozó Pátkán. Hazánk' serdülő nemzedékének nevelése és oktatása bizonyára olly tárgy, melly minden jobb 's tekintélyesb honfiak' buzgó részvételére 's hathatós pártolására méltó. Nép teszi a' hazát, 's a' folytonosan növekedő ifju nemzedékből alakul a' nép; ennek tehát vallásos jámborsága, értelmes miveltése azon szerint emelkedik vagy süllyed, a' miként a' serdülő ifjuságot nevelitek 's oktatjátok, vagy pedig természeti tudatlanságának 's lélekölő bűnvágyainak martalékaul odaengeditek. Népünk' jóléte, hazánk' becsülete 's dicsősége, Isten' áldása után, közvetlenül a' nevelés- és oktatásnak eredménye; ezen nevelésnek és oktatásnak pedig legbiztosabb alapja, legfőbb lelke, legboldogabb vezére a' keresztény hitvallás, mint legésszerűbb, mivel isteni és csalhatatlan tudománya a' valódi emberi tökélynek, igaz világosság- és szívjóságának, melly sajátságok képessé teszik az embereket egymás között békével és egységben élni, egymást kimélni, becsülni, szeretni, egymás' javát és Isten' dicsőségét kölcsönösen és közakarattal eszközölni. Ha ezen keresztényi vallásos lelkület leend beoltva a' népbe, ideértvén ennek bírát és igazgatóit is: akkor forradalmaktól, lázadás- és háboruktól ne tartsatok semmit; mert a' ke-

resztényi vallásos lelkület mindenkit fog mérsékelni 's vezetni dolgaiban, hogy a' törvényt és igazságot soha senki' irányában meg ne sértse; sőt jóakarathban, szeretet- és engedelmességben, kölcsönös segédkezésben egymással vetelkedjenek. Az igazhíti 's praktikus keresztény már önmaga a' legjobb polgár és embertárs. Értsétek meg ezt, ti országok 's népek' ügyeinek rendezői, kormányzói! — Illy hittel lévén minkeblünk eltelve, népünk 's hazánk' jólétének vágyától gerjedezve, nagy vigasztalásul és örömmel szolgált tapasztalunk az érintett helységek' iskoláiban ama' szép, 's még szebbet ígérő készütséget, mellyel az ottani serdülő magzatok legkivált a' ker. kath. hittudományok' kérdéseit megoldák, a' bibliai szent történeteket ezeknek gyakorlati alkalmazása- és erkölcsi tanúságaival együtt előadák, hazánk' földrajzát és polgári eseményeit, gyenge korukhoz mérve, elég szabatosan és ügyesen fejtegeték, sőt többen közülök gazdasági, természet- és egészségtudományi, urbér- 's rendőrségi' szükséges ismeretekkel is föl valának készülvé; e' mellett az ügyes gazdasághoz okvetlenül kellő számvetési gyakorlatok és könnyen olvasható íráspéldányok szinte bizonyíták az oktatásnak jeleségét, mellyben lehetetlen, hogy ki ne jelentsük hálás elismerésünket a' derék néptanító-lelkés urak és buzgó igyekezetü mesterek iránt; legfőképen érdemesek itt kiemelteni a' bakonybéli és kajári mesterek, mint kiknek hasznos ismeretterjesztő szorgalma legkitünőbb vala az ő tanodájukban. Isten áldja meg őket azért, valamint az illető t. lelkész urakat is az ő hitoktatói buzgalmuk- 's fáradságukért. Ehhez járultak a' többféle jutalom-osztások, mellyek csinos szent képekből, olvasófüzerekből, 's különféle jó könyvecskékből állottak; maga ő mlga, a' pannonhegyi főapátur 100 példányt a' Krisztus' követéséből, 's ugyanígy t. Nogáll Jánosnak Jézus az én üdvességem című becses könyvéből rendelt meg e' végre; a' „Zsöllér leány"-féle jeles munkából is sok lön kiosztva. Isten fizesse meg a' jótévk' bőkezűségét. Vallásos keresztény nevelés és oktatás mindenütt és örökké! Keresztényi 's nemzeti dicsőségünknek ez leszen legszilárdabb alapja, legerősb oltalma. F.

Angolhon.

Manchesterben népgyűlés tartatott a' világi nevelés' behozatala iránt, mellyet Fox ur a' parlamenthez beadott törvényjavaslatában is indítványozott. Világi nevelés most a' larmás jelszó, melly az egész polgárisult világban körutat tesz. Miután majdnem az egész száraz földet meghódította, hova becsempesztetvén, hitszakadásokat hozott elő, most már Angolországban is készül letelepedni. Az ország már ugyis régen elvesztette hitét, most tehát ezen hitetlenséghez akarja intézményeit is alkalmazni. Azok előtt, kiknek semmi hitök, világosan áll, hogy a' hitnek semmiköze a' mindennapi élethez. Valljon a' methodista rosszabb cipót varr-e mint az episcopalista? Nem mind egy-e például egy könyvvivőre nézve, akár tanulta legyen a' nemzetgyűlés, akár az angolegyház' katekizmusát? Miért ne lehessen ez így, azt Fox és satellesei fel nem fogják, 's nagyon óhajtják, hogy, miután a' világ vallás nélkül is mozoghat, a' vallást tekintetbe se vegyük; hogy azt a' magánlelkismeretre bizzuk, türjük annak különféleségét, de ne engedjük, hogy a' közoktatás' elemét tegye. Hagyjátok a' methodistát, anglicanust, presbyterianust, irvingianust, katolikust vasár- 's ünnepnapokon, vagy a' mikor nekik